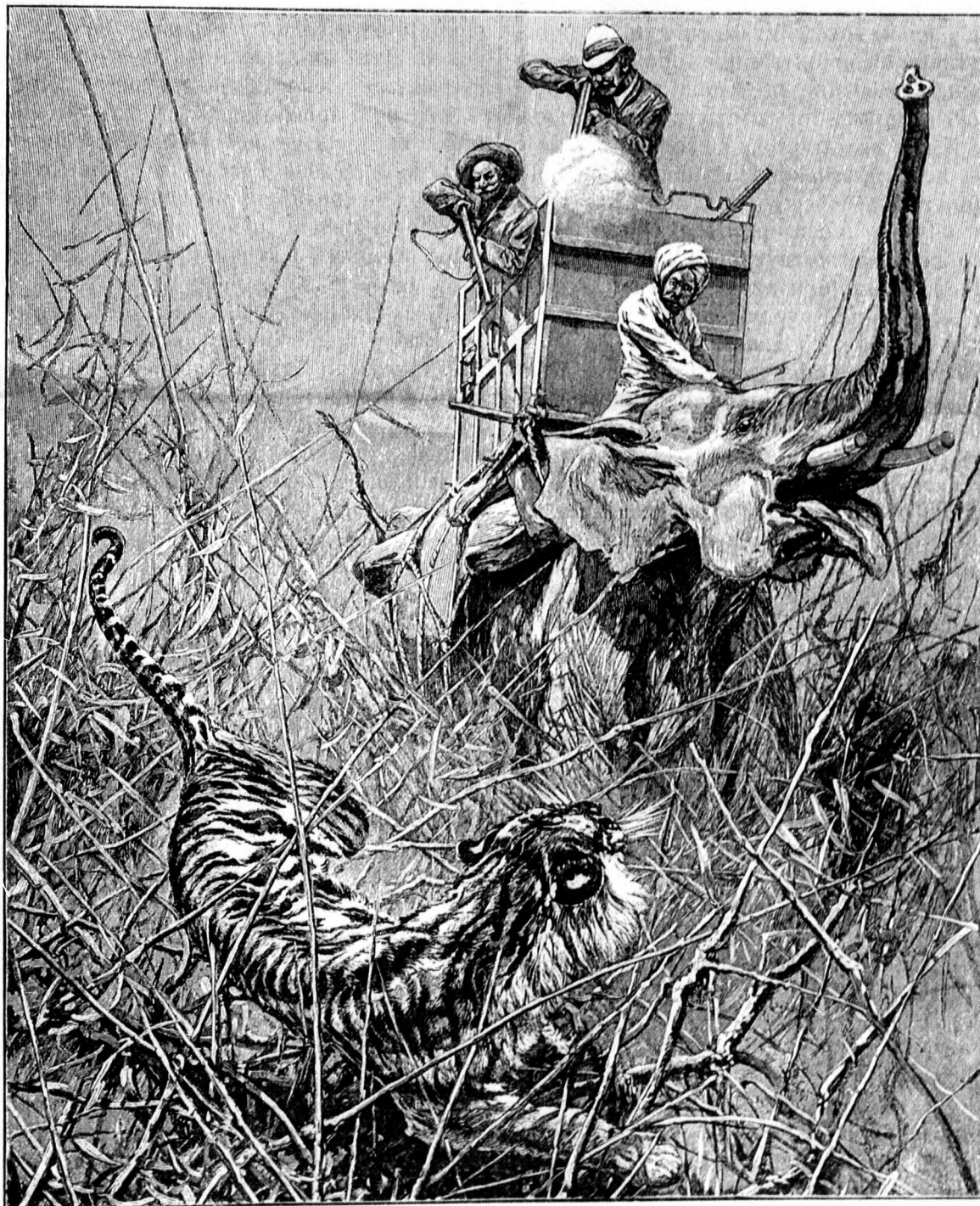

OPRAVDOVÝ
KREŠŤAN
 POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.
 LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

<i>Predplatná cena:</i>		Vychodí každú nedel' u.	<i>Redakcia a vydavateľstvo:</i> V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.
Na celý rok	2 zl. — kr.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ: VIKTOR HORNÝANSZKY.	Sem sa majú posielat predplatky a dopisy. Nevyplatené listy sa neprijímajú.
Na pol roka	1 „ — „		
Na štvrt roka	— „ 50 „		
Jednotlivé číslo 3 kr.			

Polovačka v Afrike.

Krajinský snem v práci.

Vyslanci sa už sišli so všetkých strán krajiny do Budapešti, aby po dlhých letných prázdninách oddali sa znovu svojmu povolaniu, aby znovu plnili svoje zákonodarské povinnosti. Povinnosti tieto, ačkoľvek sa na oko zdajú veľmi ľahkými, predsa sú spojené s veľkou mravnou zodpovednosťou, lebo veď od toho, čo snem prijme alebo zavrhne, závisí blaho krajiny, dobrobyt celého obyvateľstva. Je pravda, že na oko tak sa zdá, jako keby vyslanecké povinnosti nepozostávaly z iného, jako z toho, že pri pojednávaní toho alebo iného návrhu zákona jedni hlasujú za prijatie jeho, iní ale za odvrhnutie tohože. Toto sa ale len tak zdá. Vyslanci, kým sa odhodlajú za prijatie alebo odvrhnutie toho lebo oného návrhu, musia základne preskúmať, preštudovať otázky návrh, musia ho skúmať z toho ohľadu, či je prospešný pre krajinu, alebo či by nebolo osoznejšie, keby návrh znel tak lebo inak. Musia do ohľadu vziať všeobecný stav krajiny, verejný záujem a s týmito musia porovnávať ten návrh, ktorý chcú prijať alebo zavrhnúť. Všetko toto vyžaduje dlhé, svedomité uvažovanie, a len za tým nasleduje hlasovanie, vypovedanie toho, že podaný návrh prijíma alebo zavrhuje.

A táto mravná zodpovednosť je tým väčšia, čím vážnejšie návrhy čakajú na pojednávanie, a čím vážnejšie politické okolnosti panujú. A už od dlhšieho času nachádzame sa v ťažkom položení, čoho prirodzeným následkom je, že aj práca zákonodarského sboru je vážna. Tak aby sme len najvážnejšie okolnosti pripomenuli, spomenieme len udalosti najposlednejšej doby. Tam je cirkevná politika. Pri pojednávaní tejto bola verejná mienka natoľko rozbúrená, natoľko rozjatrená, že so strany vyslancov vyžadovala sa tá najväčšia chladnokrevnosť a ráznosť, aby zotrvali na zaujatom stanovisku, aby sa nedali sklátiť a svrátiť s nastúpenej cesty. Čo bolo kriku všade, že cirkevno-politické návrhy, dnes už zákony, budú škodiť náboženstvu, nepriatelia pokroku v tých najtmavších farbách lícili ten stav, ktorý nastúpi s uvedením do života cirkevno-politických zákonov. Nebolo toho zla, ktoré by nepriatelia pokroku neboli už videli, nebolo tej spustlosti mravov, ktorú by neboli predpovedali. V takýchto okolnosťach bola potrebná skutočná pevnosť rázu, charakteru, aby vyslanci nahliadli: že sú toto všetko iba vymyslené strašidlá, z ktorých v skutočnosti ani jedno sa nezjaví. Pevnosť rázu a stálosť vyslancov odolala hrozbám a prosbám, nezlakla sa maľovaných strašidiel, lež za potrebné uznané cirkevno-politické predlohy odhlasovali a dnes už všetci vidíme, že tie hlásané mravné spustlosti dokázaly sa byť skutočne len strašidlami.

Ledva, že snem túto ťažkú úlohu prestál, bol mu daný zase tvrdý oriešok k prehryznutiu. Tento oriešok bol otázka hospodárskeho vyrovnania s Rakúskom. Otázka táto tiahla sa do neko-nečna, úplné štyri roky boli potrebné k tomu, aby otázka táto bola sriadená. Úplne sriadená není síce ešte ani dnes, lebo rakúska ríšska rada ešte vždy neprijala vyrovnanie, ktoré je v Rakúsku dosiaľ len na základe cisárskeho nariadenia do života uvedené. Toto cisárske nariadenie má len dotedy platnosť, kým ríšska rada buď prijme vyrovnanie a vtedy sa stane konečne právoplatným, buď ho zavrhne, v ktorom páde stojíme tam, kde sme stáli pred štyrmi rokmi, totiž že môžeme znovu začať vyjednávať s Rakúskom v hospodárskej otázke, alebo uviesť samostatné colné územie.

Behom toho času, kým sme sa s Rakúskom ťahali za prsty v otázke hospodárskeho vyrovnania, jak prečasto bolo počuť posmeľovanie, aby sme nevyjednávali s Rakúšanmi, lež aby sme sa odtrhli od nich a uviedli do života samostatné colné územie. Jak lákavým vábidlom je heslo: samostatné colné územie. Ktoby sa neoduševnil zato, že Uhorsko, vlasť naša milá stane sa hospodársky úplne neodvislou, a predsa chladnokrevná rozvaha kázala, aby sme so samostatným colným územím čakali. Hospodársky sme ešte nie natoľko vyvinutí, aby sme bez úrazu boli vstave preniesť otrasy, ktoré by nevyhnutne v zapätí nasledovali za samostatným colným územím. A väčšina vyslancov bola vstave udusiť v sebe túhu po samostatnom colnom území a bola zato, aby sme aj naďalej zostali v hospodárskom sväzku s Rakúskom.

Tieto pokúšenia sa ale už všetky minuly. Stoja avšak napohotove aj nové. Tu je hneď otázka kvóty. Toto je tiež tvrdý oriešok. A do tohoto orieška bude musieť snem najbližšie zahryznúť. Dosiaľ sme platili na spoločné výdavky všetko spolu volačo vyše 32 percentov. Rakúsko sa nechce s tým uspokojiť, aby ono platila na spoločné výdavky vyše dvoch tretín; žiada, aby sa kvóta Uhorska pozdvihla. Najbližšie zasadnú kvótové odbory a pokúsia sa dohodnúť ohľadom kvóty. Za isté ale môžeme už teraz brať, že práca kvótových odborov nepovedie k želateľnému výsledku, totižto, kvótové odbory nebudú sa vstave dohodnúť straniva kvóty. Ustálenie kvóty pripadne zatým snemom. A tu budú vyslanci na tvrdú próbu postavení, lebo dľa hospodárskeho stavu Uhorsko by nemalo na spoločné výdavky ani budúce viac platiť, k vôli pokoju ale a preto aby už ráz táto otázka bola riešená, kvóta uhorská bude pravdepodobne mierne pozdvižená. V riešení tejto otázky musí vyslancov tiež viesť po-

litická múdrosť a nie okamžitý záujem Uhorska. Pri riešení tejto otázky budeme museť hľadať aj na zadné kolesá, lebo isté je, že jak Uhorsko neprivoľí k miernemu povýšeniu kvóty, rakúska ríšska rada zťažka prijme predlohy pofahujúce sa na sriadenie hospodárskeho pomeru medzi Uhorskom a Rakúskom.

Vážny je aj návrh o odanení bursy. Ačkoľvek celý ľudársky svet tak urputne dovoláva sa odanenia bursy, otázka táto predsa není tak ľahká, jako sa na prvý pohľad zdá. Odškriepiť sa nedá, že náš hospodársky život nebol by sa tak vyvinul, keby nebolo bursy. Živá bursa značí všade aj živý hospodársky život. Jahnáhle tedy život bursy nemiestnym a prílišným odanením umrtvíme alebo aspoň len do pút vhodíme, tým kopeme hrob aj nášmu hospodárskemu životu. Hľa ani pri návrhu o odanení bursy, ktorý bude snem najbližšie pojednávať, vyslanci sa nesmú dať zachvátiť peknými slovami o odanení bursy, lež musia hľadať, aby týmto návrhom viac neškodili, než osožili.

Ľahkou vecou nebude ani otázka daňovej reformy. Isté je, že priame dane musia byť sreformované, asice žiadúca by bola taká reforma, aby každý bol spravodlivo odaný. Pekne toto zneje, lenže v živote sa nedá previesť, pokiaľ budú ľudia krehké stvory, a pokiaľ ich um bude siahať len po istú hranicu. Pri reforme daní, ktorú bude snem tiež o nedlho pojednávať, vyslanci budú museť hľadať na to, aby reforma bola taká, žeby sa ňou chudobe ulavilo, a aby pritom prijmy štátu neklesly. Pekná úloha takúto reformu previesť, ale zároveň aj veľmi ťažká.

Najbližšie bude museť snem ustáliť na desať rokov počet rekrútov. Hovorí sa, že doterajší počet bude zdvihnutý. Keby sme nemali pred očima veľmocensky záujem monarchie, tak by sme aj sami prosili vyslancov, aby zvýšenie neodhlasovali, takto ale žiada to politická múdrosť a vyslanci bárs s ťažkým srdcom, prinútení budú povoliť zvýšenie rekrútov.

Ale nejdeme ďalej vypočítať všetky tie ťažké úlohy, ktorých múdre riešenie závisí od rozšafnosti vyslancov. K nastávajúcej ťažkej práci prajeme im s našej strany, aby ich viedla vždy a v každých okolnostach vlastenecká múdrosť, žeby všetky záležitosti rozriešili skutočne k blahu vlasti.

Slovo k rodákum.

Ľudia sú vôbec tvory zvedavé a preto nie div, že aj prázdne a bezzákladné klebietky a často i daromné reči radi vypočúvajú. Robia to, ako hovoríme zo zvedavosti, no aj pre ukrátenie času a dlhej chvíle. — Za to máme, že len zve-

davosť a túžba po vyrazení sa vedie ľud nás k tomu, aby shromaždenia ľudárske navštevoval a sto a sto ráz opakované a otrepané reči smiešnych vodcov ľudárskych počúval.

A my to nášmu ľudu ani len zazlievať nemôžeme a ani nezazlievame: veď i za drahé peniaze ťažko by bolo zábavnejšiu komédiu si zadovážiť, ako je pajacovské pokračovanie ľudárov pofahom na jejich sjazdy pyšno ľudovými shromaždeniami prezývané.

Kam len môžu, kam ich len lacná železnica zavezie, všade sa natisnú a všade roztrubujú ako bezočiví komedianti, že hľa zmáha sa ľudárstvo, lebo ajhľa všade ich ľud k sebe volá. Z okresov ale, kde shromaždenia vydržiavané boly, verejne hlásajú, že nie ľud hľadal schôdzku, lež jednotliví kňazia vábili ľud, aby prišiel ľudárskych krikľúňov počúvať. Že pravdu hovoríme, doslovne citujeme z «Krestana» číslo 39. nasledovné, ako záverok článku opisujúceho shromaždenia v Šivejbrade a v Gbeloch vydržiavané; zneje ono «pravdomluvné» takto:

My ale na slávu voláme *správe pisárne ľudovej strany, ktorá ľudové shromaždenia sriaduje*. Slávu privolávame všetkým, ktorí *prispievajú k vydržiavaniu* týchto shromaždení. Zvláste ale slávu privolávame starcom grófovi Ferdinanoovi Zichymu a veľkostatkárovi Zmeškalovi, ktorí obydva napriek pokročilého veku svojho tak neunavne bojujú, *shromaždenia spravujú*.

Podobné výpovede citovali sme už viac ráz aj z «Alkotmányu» a ponevác sú toto vraj krestansko-katolicke (?) noviny a tak tedy len pravdu písať môžu a smejú: cele isto vysvitá z toho, že ľudárske shromaždenia sriaduje ústredná správa ľudárskej pisárne a tých pár kočujúcich ľudárskych ablegátov s pomocou kňazov a kaplánov rovnakého [smýšľania, — ľud ale že je v tomto cele netečný, passívny. — Nuž ale keď je tomu tak, — a že je tak, svedčia ich vlastné výpovede, — v tom páde oné nekonečné chvasty, že ako sa vraj zásady ľudárske šíria, prívrženci sta huby po dáždí rastú, je číra-čistá, slnko-jasná lož. A to je aj — buď Bohu chvála, — úplná pravda. Shromazdený ľud musí sa z chuti zasmiať, keď mu intelligentne vyzerajúci rečníci úctive, pokorne, srdečne podakujú za to, že ich v kruh svoj povolá «ráčil.» — Jeden na druhého sa dívajú hádajúc, kto asi môže byť ten, ktorý im pozvaním «pánov» komédiu pripravil.

Takto hľa klamú seba a šudia ľud. Že ľud rozumný a praktický nemôže inam, ako *k opravdovej ľudovej strane* prislúchať, to je na bielom dni. Toho presvedčenia je každý jednotlivec k ľudu patriaci. A tak, keď sa ho falošní ľudári verejne opytujú, či sa chce *k ľudovej strane* prihlá-

sif: ovšem nemůže iné povedať, ako, že áno. Ale tu práve nasleduje sebaklam a podvod. Sebaklam ľudárov pozostáva v tom, že oni takto sa osvedčivších bez všetkého ďalšieho už za svojich prívržencov počítajú; podvod ale v tom, že oni bárs všetkým sú, *len nie ľudovou stranou*, seba podvodne za skutočnú ľudovú stranu vydávajú.

Lebo kto je opravdove za ľud, ten hľadá mu — a to *bezžistne* — pomáhať; podporuje jeho snahy, radí mu a vedie ho po pravých cestách, — nikdy ho ale nebúri, nedráždi, nehucká a k zlému nevedie. Že ale ľudári práve len toto posledné robia, o tom svedčí každodenná skúsenosť. Je to priateľ ľudu, ten prepoš Skarda, ktorý popolitému poslucháčstvu bez dostatočného vysvetlenia len tak mimochodom predhodí, že starý a nový zákon nemôže byť jednej ceny, lebo keď vraj nové banknóty sú v obehú, staré nemôžu byť dobré. — Je to po kresťanský, keď Karol Szentiványi, katolícky kňaz popolitému, neumelelému ľudu verejne privolá: «Ejhľa, zákon tento (totiž zákon o civilnom manželstve), na mená vaše zfalšovali práve tak, ako na meno moje falšujú zmenku.»

Nuž takto hovoria k ľudu členovia ľudovej strany? Takýmito spustlosťami zjavuje sa kresťanská politika? Hanba a posmech na takéto pokračovanie! No korunu ľudárskej politike dá zavše Rakovszky. Tak to urobil aj v Jászárókszálási. Veľmi ho teší, hovoril, že na shromaždení vo väčšine boli ženské, ktoré bárs aj nemajú hlasu v politike, v domoch svojich ale prvé slovo vedú. — Preto, keď lutuje ostatné politické strany, že ženy zanedbávajú, obracia sa on k týmže a búri, dráždi takové známym hnusným spôsobom tvrdiac, že zákonom o civilnom manželstve ponížili a znevážili ženy, orabujú ich o oltár.

Od takýchto rečí očakávajú ľudári zdar a úspech, pri tom ale zabúdajú, že každá uhorská žena má viae vtipu a rozumu, ako celá ľudárska strana.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Dňa 6-ho októbra. V tento deň bolo v Arade pred 50-tymi rokami odpravené 13 honvédskych generálov a v Budapešti zastrelený bol gróf Ludvik Batthyány, prvý uhorský ministerský predseda. Výročitý deň tejto smutnôhy bol vždy zasvätený. V oných smutných časoch, keď uhorské vlastenectvo bolo hriechom, svätili sme deň tento len v srdciach, neskoršie, keď slnce zlatej slobody, za ktorú vykřvácali aj aradskí mučedníci, zablesklo sa nad vlastou našou, vďačný národ postavil

skvostný pomník aradským martýrom a grófovi Batthyánymu nádberné mausoleum. Od tých čias v deň 6-ho októbra národ vždy ovenčil tieto pomníky, každý rok položil na ne vavrínový venec víťazom a ronil slzy nad ich mučedníckou smrťou. Tieto smútočné slávnosti pri aradskom pomníku byly dosiaľ vždy súkromného rázu, úradný svet nebral na nich účasť. Iba pri odhalení pomníka roku 1890-ho zaslala bola snemovňa vyslancov venec. A jako sa bude teraz sláviť 50ročná pamiatka smrti aradských martýrov? Na návrh ministerského predsedu predseda snemovne osobne položí vavrínový venec snemovne na pomník a hlavné mesto Budapešť ozdobi mausoleum Batthyányho. Týmto skutkom stane sa slávnosť krajinskou, verejnou. A toto je veľký vydobytok, lebo značí úplné zmierenie sa panovníka s národom, značí, že panovník prikryl oné udalosti rúskom zabudnutia a nič nemá proti tomu, keď národ dôstojne oslávi svojich hrdinov. Ministerský predseda Széll nadobudol si nehynúce zásluby, že narádza, aby snem poslal na aradský pomník venec a aby tenže na znak piety sám predseda snemovne položil.

Finančný minister Lukács meškal v stredu vo Viedni, kde ho kráľ prijal na výsluchu. Minister Lukács pri tejto príležitosti predostrel kráľovi krajinský rozpočet na budúci rok a prosil dovolenie, žeby ho smel najbližšie snemu predostreť. Kráľ dopodrobna preskúmal rozpočet a vo viac otázkach žiadal vývod, načo zvolil k tomu, aby rozpočet bol snemu zadaný. Finančný minister Lukács rozpočet predostre snemu 9-ho septembra v obširnejšej reči, pri ktorej príležitosti zmieni sa aj o tom, na jakom základe chce previesť reformu daní.

Nová vyslanecká voľba. Vyslanec séčenského okresu v novohradskej stolici gróf Artúr Pejachevich zomrel dňa 30. septembra. Následkom odumretia dosavadného vyslanca bude v séčenskom okrese najbližšie nová voľba. Jako slychať kandidovať bude Ján Sczitovszky bývalý viceispán.

Ministerský predseda Széll pôjde koncom tohto týždňa do Viedne, aby sa s novým rakúskym ministerským predsedom radil ohľadom toho, či je vstave dať záruku, že rakúska ríšska rada najbližšie riadne svolí členov delegácie.

Z Rakúska. Po desaťdňovom pracovaní k pôrodu konečne sa zrodilo nové rakúske ministerstvo. Nové ministerstvo značí zmenu v spôsobe vladárenia. Jako vieme, v Rakúsku posledne o konštitúcii nebolo už ani chýru ani slychu. Vláda sa ani nepokúsila ríšsku radu svoláť a predložiť jej návrhy k pojednávaniu, miesto tohoto volila si hladkú cestu vladárenia pomocou 14. paragrafu rakúskej ústavy. Paragraf tento dovoľuje, že vláda môže zákony v platnosť uvádzať aj cisárskym nariadením, to jest takým, ktoré podpíše cisár a všetci ministri. Takéto nariadenie je práve tak platné, jako zákon. Je ale medzi nimi predsa istý rozdiel, asice podstatný. Cisárskym nariadením do života uvedené zákony a nariadenia musia byť totižto ríšskej rade k pojednávaniu predostreté, jak-

náhle je svolaná. Jak ich ríšska rada prijme, ostanú aj naďalej v zákonnej platnosti, jak ich ale zavrhne, ztratia hneď platnosť.

Thunova vláda spravovala záležitosti Rakúska bez ríšskej rady, pomocou 14-ho paragrafu konštitúcie. Toto nekonštitucionálne vladárenie Thunovej vlády vzbudilo zvlášte u Nemcov veľké rozhorčenie, natoľko, že sa všade na shromaždeniach ohradzovali proti takémuto vladáreniu. Toto nekonštitucionálne vladárenie bolo príčinou toho, že nemeckí vyslanci zaviedli v ríšskej rade tú najostrejšiu obštrukciu. Konečne kráľ nahliadol, že to ďalej nemôže takto ísť, prepustil grófa Thuna a vymenoval za ministerského predsedu grófa Clary-Aldringena a za ministrov hlavných úradníkov patriených ministerstvi. Vymenovaním nového ministerstva má v Rakúsku znovu nastúpiť doba konštitucionálneho vladárenia.

Tak si to aspoň žiada kráľ a tak by to ležalo v záujme Rakúska. Lenže veľmi záhadné je, či sa táto všeobecná túžba skutočne aj splní. Dosiaľ viedli obštrukciu Nemci pre známe rečové nariadenie. Toto rečové nariadenie nová vláda nazad vtiahne. Týmto skutkom síce získa si Nemcov, čo povedia ale na to Česi a iní rakúski Slovania? Rečové nariadenie, ktoré bude teraz vyzdvihnuté, považovalo sa za víťazstvo Čechov nad Nemcami. Keď teraz bude rečové nariadenie vtiiahnuté, to značí porážku Čechov, ktorí dozaista neprenesú tento úder spokojne a ticho. Jak im len nová vláda nedá dostatočnú odmenu za rečové nariadenie, tak Česi prejdu do opozície a povedú práve takú obštrukciu, jakú viedli dosiaľ Nemci. A týmto rakúska ríšska rada zase len zaviazne v blate, nebude práce schopnou. A kráľ predsa rozhodne si žiada, aby ríšska rada riadne pracovala. Jako docieli toto nová vláda? To je dosiaľ veľká tajnosť.

Jeho veličenstvo prepustil grófa Thuna veľmi blahosklonne a udelil mu za preukázané dobré služby veľký kríž rádu sv. Štefana. Gróf Thun s dobrým zámyslom prevzal bol vládu, okolnosti ale byly silnejšie, než on a musel sa utiahnuť.

Nová vláda je len dočasná. Povoláním jej je len poriadok spraviť, zatým prijde nová, z parlamentárnych stránok vzatá vláda.

Vojna v Afrike. Anglicko, táto mocná država europejská veľmi rada si podmaňuje v Asii a v Afrike jednotlivé krajiny, ktoré potom využítuje. Aj najnovšie okom hodila po transvalskej republike, ležiacej v Južnej Afrike. Krajinka táto je pomerne bohatá a dobre sriadená, preto by ju Anglicko rado shabalo. Anglicko má v susedstve Transválu už podmanené krajiny, teraz by si chceli podmaniť aj Transvál. Ačkoľvek Anglicko nemá ani najmenšieho práva na transválsku republiku predsa vystupvalo vždy s novými a novými požiadavkami. Tak žiadalo, aby anglická reč bola úradnou rečou v Transvále, aby reč túto v školách vyučovali, aby tam obydlení Angličania obdržali volebné práva a aby boli pevnosti zbúrané. Hollanského pôvodu obyvatelia Transválu hája si svoju vlasť, reč, zeme a bane proti nápadom so strany Anglicka. Chystajú sa k vojne proti Anglicku.

Lenže postavenie ich nenie veľmi ružové, lebo sú obkolesení samými anglickými koloniami a anglickými vojenskými posádkami. Okrem toho majú Angličania viac peňazí a viac vojska, než Transválcania, tak že sa dá už vopred predvídať, že jak skutočne prijde k vojne, Anglicko pravdepodobne zvíťazí.

Toto nenie prvý pád, že Angličania chcú si Transvál podmaniť, pokúsili sa o to aj pred 20. rokmi, lenže vtedy obdržali taký výprask, že 20 rokov bolo treba, kým ho zabudli. Není úplne nemožné, že aj tentoraz Transválcania nabijú Angličanov, lebo bojovníci, ktorí bojujú za svoju slobodu, bývajú nadmier oduševnení a robia divy.

KRAJINSKÝ SNEM.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 28. septembra. Dlhé časy byly zavrené vráta snemovne. Od 12-ho júna do 28-ho septembra odpočívali vyslanci. Dnes sa zišli k prvému zasadnutiu a jako keby aj sami boli držali za dostatočný letný odpočinok, sišli sa skoro úplným počtom. Všade bolo vidieť len uspokojené tváre, na ktorých sa zrkadlila radosť shliadnutia. Jak rozdielne bolo toto prvé sijdenie sa vyslancov od vlaňajšieho, keď miesto padaní pravíc, zatínali pästami. Hja, vtedy bol ešte celkom iný svet, vtedy stály opozície v tom najrozjúrenejšom boji proti Bánffyho vláde, dnes scvrknuté opozície ledva si vedia najst predmetu, pre ktorý by mohly vládu kolkotko napadnúť. — A takto je to lepšie.

Zasadnutie počalo sa tým, že predseda Perczel prečítal kráľovský reškríp, ktorým sa 12-ho júna odročené zasedania snemu 28-tym septembrom znovu otvárajú. — Po vzatí v známosť kráľovského reškripty predseda predostrel po čas prázdnin došlé prosby, medzi inými viac prosieb v záležitosti Hentziho pomníka, prosbu oravskej stolice o sriadení kočovných cigánov, prosbu nitrianskej stolice o prenasledovaní falšovateľov vína atď.

Po predostrení prosieb ujal sa slova Franc *Kossuth* a prosil, aby snem upravil odbor, žeby prosby ohľadom Hentziho pomníka behom 15 dní preštudoval a zprávu o nich podal snemu. Ministerský predseda *Szell* osvedčil sa, že nemá nič proti tomuto návrhu.

S tým bolo prvé zasadnutie skončené.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 29. septembra. Denný poriadok dneskajšieho zasadnutia bol rozmajnejší než včera, lebo dnes už byly zadané aj návrhy, ba aj interpellácie. Na začiatku zasadnutia prečítaný bol návrh Franca *Kossutha*, v ktorom navrhuje, aby sa vláda dala zastúpiť na smútočných slávnostiach usporiadaných 6-ho októbra z príležitosti 50ročnej pamiatky mučeníckej smrti trinástich generálov v Arade a prvého ministerského predsedu gr. Ludv. Batthyányho v Budapešti; ďalej aby sa dal snem zastúpiť deputáciou, ktorá zanesie venec snemovne; aby vyrukovalo honvédstvo vzdať úctu pamiatke prvého ministerského predsedu a konečne, aby snem 6. októbra nevydržiaval zasadnutie. — Návrh bude sa pojednávať v utorok.

Taktiež Franc *Kossuth* uviedol do reči slávnosť pri uložení sochy Hentziho v budapeštianskej kadétskej škole a v mene neodvislej strany ohradzoval sa proti tým slávnostiam. Vie, že za prenesenie sochy zodpovedná je predošlá vláda a že bola slávnosť čiste vojenská, ale že tam bolo aj honvédstvo, slávnosť bola demonštráciou proti vlasteneckým citom národa. Návrh nepodáva, ale žiada osvedčenie sa vlády.

Ministerský predseda *Széll* prizvukuje, že tú slávnosť neusporiadala vláda, ale vláda je zodpovedná za všetko, čo sa stane v krajine. Prenesenie sochy a usporiadanie slávnosti uzavreté bolo v jaseň min. roku a dľa toho všetko sa aj previedlo dňa 12. augusta. Hrob v boji padlých bojovníkov je už pamiatkou. Vojak vzdal úctu vojakovi padlému v boji, jakú vzdať je vo zvyku i nepriateľovi. Slávnosť táto bola všetko iné, len nie politickou. Tá nemohla uraziť národ. Urážajúceho úmyslu v tom tiež nebolo, slávnosť bola výlučne vojenská a reč pri slávnosti povedaná bola tak mierna, že v nej meno Hentziho nebolo ani spomenuté. Ku slávnosti vyrukovalo i honvédstvo, lebo je doplňujúcou čiastkou armády a tak sa súčasťnilo na čisto vojenskej slávnosti. Netreba otvárať rany, ktoré zacelely, lež spojme sa k vážnej práci v budúcnosti.

Potom ministerský K. *Széll* vyslovil sa o najbližších úlohách snemu. Budúci týždeň predostre minister financií krajinský rozpočet, ktorý bude hneď pojednávať finančný výbor a snem za ten čas nebude zasedať. S hospodárskym vyrovnaním sme hotoví, ale zostala ešte kvota a preto odporúča, aby v pondelok vyvolená bola kvotová deputácia. Na snem tento rok čaká obnovenie zákona o brannej moci a revisia stanov snemových. Potom príde na pretras viac menších návrhov a jak by snem toho roku nevybavil rozpočet, bude potrebná indemnita. Kedy zasadnú delegácie, je ešte otázkou, lebo rakúske pomery nie su riadne; ponevác ale v Rakúsku všetko možné podujímajú, aby tamojšie politické rozpoloženie prišlo do riadnej kolaje, preto prechováva nádej, že sa spoločné výdavky v náležitom čase riadnou cestou ustália. Pomýšľa i na to, čo by sa malo stať v tom páde, jestli rajchsrát delegátov nevyvolí, ale vysloví sa o pomeroch jaké ešte nenastaly, ndrží v záujme krajiny. Praje teda snemu sily ku práci.

Gabriel *Ugron* vidí obidenie zákona v tom, že jeho veličenstvo s roka na rok ustáfuje kvotu.

Ministerský predseda *Széll* poukazuje na bezvýslednosť kvotových deputácií lanského roku, prizvukuje, že ustálenie kvoty je zákonné. Nemožno predpokladať, že sa ustálenie kvóty nestane v duchu zákona.

Snem uzavrel vyvoliť kvotový výbor v pondelok.

Potom Štefan *Szabó* a Béla *Fessty* interpelovali v záležitosti najnovšej povodni, ktorú zapríčinily Dunaj a Dolnia čiastka Váhu.

Minister orby *Darányi* dal na interpellácie v každom ohľade uspokojujúcu odpoveď, ubezpečiac snem, že poškodeným bude dľa možnosti sponožené.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 2. októbra. Dneskajšie zasadnutie bolo zasvätené päťmiatke 13-ich aradských mučedníkov slobody. Franc *Kossuth* totižto dnes odôvodnil svoj návrh, aby sa na 50ročnej slávnosti, ktorá sa bude 6. októbra odbyvať v Arade, kde pred 50 rokmi v ten deň 13-ti hrdinovia podstúpili mučednícku smrť za slobodu, zastúpený bol snem, vláda a honvédstvo, aby tak celý národ zasvätil túto smutnú pamiatku.

Ministerský predseda *Széll* poukázuc na stanov snemovne, v smysle ktorých návrh nemôže byť dnes pojednáváný, navrhuje, aby sa návrh tento zajtra pojednával.

Snem návrh aj prijal a keď zatým boli vyvolení členovia kvótového odboru, zasadnutie bolo zakľúčené.

Zasadnutie snemovne vyslancov dňa 3. októbra. Aj dneskajšie zasadnutie venované bolo zasväteniu pamiatky 13-tich aradských mučedníkov. Hneď na začiatku zasadnutia ujal sa slova ministerský predseda *Széll* a prosil snemovňu, aby so zavrnutím návrhu *Kossuth*ho prijala jeho návrh, ktorý zneje v tom smysle, aby snemovňa poverila predsedu, žeby v mene snemu čo znak piety osobne položil veniec na aradský pomník 13-tich martýrov. Za ministerským predsedom hovoril Koloman Thaly, Gejza Polónyi, Franc *Kossuth*, Jozef Madarász a Kornél Visontai, ktorí všetci prizvukovali potrebu toho, aby na slávnostach zastúpená bola aj vláda.

Po týchto rečiach prijal snem skoro jednoblasne návrh ministerského predsedu, načo bolo zasadnutie zakľúčené.

V zime ho len necham chodiť!

Preto som vyložil tieto slová za nápis, lebo som mal príležitosť mnoho ráz počuť:

— V zime ho len nechám chodiť — totiž chlapca — do školy, ale keď príde jar, vtedy veru už nie, lebo ho potrebujem doma.

Práve som nad tým rozmýšľal, jako a čo odpovedať rodičom na toto vyjadrenie sa, keď mi príde do ruky jedna knižka, z ktorej som nasledujúcu malú, zaujímavú výpravku vyčítal. Čujte ju s trpezlivosťou, nebude vám na škodu.

Zemský pán, ktorý ľud svoj ako otec miloval, šiel jedného dňa prez dedinu. Brána Petra Zarmúteného súc otvorená, nazrel do dvora. Tu spozoroval, že Petrov syn aj s iným druhým chlapcom sa vyvaľuje pod kozlom, Peter však krvopotne pracuje.

— Petre, — osloví ho priateľsky pán — dnes snáď nebolo ani vyučovanie, keď sa tí chlapci tu vyvaľujú.

— Bolo veru, — vetí Peter, ale . . . Tu nasledovalo to riadne hovorenie, že :

— V zime ho len nechám chodiť . . .

Zemský pán nehovoril nič. Ale jako išli s Petrom ďalej po zahrade, spozoruje, že jeden kus zeme je plný trnia a podliača.

— Ej, no Petre, — hovorí pán usmievave, — nuž či ste vy do tejto zeme samé trnie a bodľacie siali?

Peter sa začal páliť, potom si vykrútil fúzy a hovoril:

— Veru som to nesial, ale — nechal som to tak tento rok nepoorané.

— Nuž predsa ktože to nasial toľko tej buriny?

— Jako by nevedeli ich milosť, — hovorí Peter; (doista sa domnieval, že pán len žartuje). — Nebreba to siať, vyrastie to samo, nech len človek dobre nepoorie a neposeje dobrým semenom.

Teraz nastalo ticho, ktoré pretrhnuť pán taktó hovoriac:

— Vidíte Petre! Práve také je aj srdce vášho syna, jako táto zem. Keď ho nebudete riadne v zime v lete posielat do školy, aby tam do jeho srdca dobré semeno zasiali (trebárs ani vy nesejete doň zlé semeno) zarastie mu trnám a bodľáčim. Lebo znajte, Petre, že zlé netreba nikdy siať, urodí sa to samo od seba, kadenáhle či na poli, či v srdci, pretrhneme prácu.

Peter si utrel horúce čelo, potom pobožkal pánovi ruku. Nehovoril nič, lebo ani neznal, čo má povedať. Ale ten chlapec potom riadne chodil do školy.

Peter bol už starec, ale dožil sa tej radosti, že jeho syn bol milovaný, verný rychtár obce.

No rodičia, tu je reč sice o Petrovi, ale veru že — môžu sa aj Pavlovia z toho poučiť.

Istý.

Čože je to?

Čo sa to v tom svete deje?

A kto tomu je príčina:

Že naopak ide všetko

A že všetko nás omína?

Deti, — ktoré hry a žarty

Vystrájať by chcely smele:

S odrastlými «éljenovať»

Ludárom musejú vrele.

Dievčatá — za tancom hynú,

Líčka túžbou sa rumenia:

No mládenci musia tiahnuť

Na ľudárske shromaždenia,

Umorený prácou gazda

I v sviatok nemá pokoja:

Kto posilniť, tešíť ho má,

Svoláva ho ten do — boja.

Učiteľ by vychovávať

A učíť mal drobné deti:

On ale, — snád z naloženia, —

So zástavou na sjazd letí.

Kňaz opustí kostol, oltár,

Povinnosťam dáva «vále!»

Miesto Písma, — revísiu

Vysvetľuje Iudu stále.

Čo je to za prevrat v svete?

Veď už nielen kostolníka:

I zvonára s veže ztiahne

Tá nešťastná — politika.

DOPISY.

Orava, 1. októbra. 1899.

Vysokostený pán Redaktor!

Nový farár do Veľkej Vsi prišiel dňa 23-ho septembra a bol slávnostne prijatý. Išla mu deputácia v ústrety do Kráľovian na stanicu železničnú; tam ho privítal vodca deputácie. Banderium a hasičia boli mu v ústrety v Párnici; tam ho zas pozdravil veliteľ hasičov. V mestečku Veľkej Vsi pred farou bola vystavená jemu k počte brána; tam ho uvítaly školské dievky a on dojatý tak srdečným uvítaním odpovedal tak pekne, že ľudia vo veľkom počte k jeho uvítaniu zídenci až plakali na jeho slová. Takéto krásne prijatie duchovného pastiera je úplná záruka dôvery cirkevníkov a zároveň i pevný základ ku konaniu ťažkých, ale i pekných povinností kňazských. Pre nového farára poslal gróf Zierotin svoj kočiár do Kráľovian.

Ešte v minulom dopise som chcel sdeliť, že rychtár z Jasenice, menom Matej Kubica, Ondrej Zanoit a Jozef Farský pominulého leta tak zbili jednu na rozume pomätenú ženu Máriu Bystričian z Novoty, že následkom tej bitky zomrela. Táto žena chcela ísť do Novoty, keď ju Ignác Hruboš, — ktorý si myslel, že to nejaký zlodej — chytil a oddal rychtárovi. Rychtár zdanlivého zlodeja rozkázal na noc zavreť do humna; na rano našli ženu mrtvú. Rychtár a jeho dvaja druhovia sú už v Ružomberku zavretí.

Dňa 28. septembra zomrela náhle vdova Benc r, matka pravotára Jozefa Bencúra. Rano bola ešte v sklepe nakupovať, na obed bola mrtvá.

Posledný týždeň sa nám počasie bolo trochu otepilo a štyri dni bolo pekne; na piaty deň zas nastala prška.

V Párnici ešte vždy panuje šarlach a 1-vým októbrom sa škola sotva otvorí.

V Liesku zas otvorili novú baňu na kamenné uhlie, a že je v nej vraj mnoho uhlia.

Železnica je už skoro až do Suchej hory hotová a v novembri bude premávke oddaná; keď by sa ale mohla spojiť s poľskou železnicou, to by sme veľmi mnoho získali. Azda že to patričné kruhy nahliadnu a prevedú.

S úplnou úctou *Furman.*

Mariková, koncom septembra 1899.

Slavná Redakcia!

Minulý týždeň mali sme u nás pekne divadelné predstavenie, ktoré usporiadali naši ochotníci, po ktorom nasledovala tanečná zábava. Jak divadelný kus tak i zábava, ku ktorej sa naše inteligentné obecnstvo vo veľkom počte shromaždilo, podarilo sa výborne. Prechováme vďaka naproti nášmu ctenému pánu notárovi za

jeho ustávanie sa a to tým viac, že čistý ošoh zo zábavy obráti sa na potrebné ciele. Po dnešný čas u nás v Marikovej sme nemali hasičov a že nám boli potrební, to sme častejšie trpkoo pocítili. Keď niekedy v našej obci vypuknul oheň, čo ináč nebolo zriedkavým prípadom, skoro vždy celý rad domov tomuto strašnému elementu padol v obeť. Čistý ošoh tejto zábavy teda bol obrátený v prospech pokladnice hasičského spolku na zakúpenie potrebných hasičských nástrojov. Veliteľom hasičov bude pán Eduard Ries a znajúc jeho ochotu a lásku k veci, môžeme byť istí, že v krátkom čase budeme mať dobre vycvičených hasičov.

Pripomenúť musím, že na túto zábavu došli hostia v peknom počte nielen z blízkeho okolia, ale aj z ďalších miest, ako z Trenčína, z Považskej Bystrice, Kotešovej a z Papradna. Zábava odbývala sa v pekne okrášlenej sále rim. kat. školy. Všetkým našim hostom ct. pánom a paniam z blízka i z ďaleka za ich návštevu a za ich podporu verejne vzdávame našu vďaku. Je to hľa pekný príklad, že sa u nás obecnstvo bez rozdielu náboženstva a politického presvedčenia v smysle liberálnom pekne snáša.

Inšieho tak nového nateraz tu nemáme. Jaseň už k nám priletela; porcie, ktoré sú dosť veľké, pýtajú už od nás, no však to ale Pán Boh pomôže vyplatiť. Treba nám nateraz pekné počasie, aby sme na roľach naše práce db poriadku priviesť mohli.

Hasič.

Pukanec, 2. októbra.

Mnohovážny Pán Redaktor!

Ja som od začiatku vychodenia „Opravdového Krestana“ vždy odberateľom jeho a každé číslo bedlive prečítam, za to ale aj opozicionálne noviny, čo dostanem do rúk, rád prečítam, a tak jedno s druhým prirovnávam, lebo len tak možno nestranné súdiť.

Že „Opravdový Krestan“ veľmi dobre všade karhá skutky opozicionálne, nenie každému milé a preto má aj mnoho nepriateľov. Má ich aj u zás, kde ľud sotva bol kedy tak roztriedený na tri stránky, ako práve teraz. Najväčšia stránka je u nás národnarsko-panslávská, druhá ale ľudárska, ktorá má aj svoj čítací spolok, a len tretia a najmenšia liberálna. Nuž a prečo že je to teraz tak s nami? To je veľmi ľahko uhádnuť! Nuž len pre zlé liberálne vodcovstvo.

Ale naši národnari aj nespia, ale vo dne v noci pracujú a namáhajú sa a najlepšie vedia loviť a slepiť ľud, ktorý už aj ulovili a skoro aj celý zaslepili a podviedli, lebo sú to obratnejší vodcovia.

U nás máme tú novinu, že sa náš pán notár *Július Czigran* 13. septembra rano o tretej hodine v bráne cintorína zastrelil. Strelil si do úst a tak naskutku zomrel. Čo ho ale pohlo k samovražde, ešte dosiaľ nevedeť. Povráva sa o ňom všakovak, ale nič určitého. Nechal po sebe šesť nedospelých detí a ženu.

Na jeho miesto by nám bol veľmi potrebný notár, čo by bol človek zrelý a dobrý vlastenec, za ktorým by

Ľud náš radostnejšie išiel a pridržal sa ho aspoň len v dobrom vlastenectve a jeho príklad nasledoval, že by tak k protívnej, t. j. národnárskej strane ľud náš žiadost neťahala a viac sa oklamať a ňou mámiť a zaslepovať nedal, lebo by už raz bol aj čas tú burinu vyplieniť.

Pukančan.

BESEDNICA.

Pán Bagi vo fraku.

— Napísal: Koloman Mikszáth. —

Mnoho sa už popísalo o bohatých sedliakoch Dolnej zeme, z južných Uhár, ktorí, jestli nemajú väčších dôchodkov, iste majú väčší majetok než monacký knieža. O pánu Bagimu a Michalovi Nagyovi je celý rad anekdot, lebo je opravdu podivné, že títo dvaja mužovia, chodiaci len v širokých gatach, mohli by sa voziť na štvorkach a do fajok krájať si miesto dohánu „kabanos“, keby len chceli.

Ale nechcú. Milostivý pán Bagi vozí sa i do Pešte len na dedinskom vozíku a na sedlisku obedáva tu kus slaniny, krája si ju „žabykláčom“ a keď sa mu zachce niečo kniežacieho, tak si praží slaninu nad ohňom a masť z nej nechá si kvapkať na chlieb. Ale takéto niečo nejde ani kráľ!

Mýlil by sa však, kto by myslel, že dolňozemský sedliak robí to zo skúposti. Dolniak je gavalierom, lenže svoje gavalierstvo inak prejavuje. Lebo pán je predsa len pánom i v pekle, a keď sa mu zachce niekedy ísť do krémy, kde štyria cigáni tulikajú, zkríkne na kelnera:

„Dajte tým cigánom štyri okovy vína!“

„A čo mám doniesť pánu Bagimu?“

„Mne? Mne tiež dajte asi pol okova čiernej kávy.“

A v kuchyni, v obrovskom kotle, varí sa množstvo čiernej kávy preto, že si to tak pán Bagi rozkázal. Celý dom sa okolo neho krúti. Vie dobre, že vykonal obrovskú hlúposť. Ale v tom je práve virtuš, že musí byť splnené všetko, čo pán Bagi rozkáže, i nech by to bola bársjaká hlúposť: veď preto je Bagi a všetko čo riekne, je dobré, i nech by to bol nesmysel.

Taký dolňozemský dedinský knieža je spokojný, keď je doma prvým medzi ľuďmi svojho druhu. Ale keď ho vyznačí niekto vyšší, raduje sa z toho tiež, je aristokratom len k nižším.

Pánu Bagimu sa už viackrát stala podobná česť. Krútiac sa medzi páni — veď jeho vlastní hospodárski úradníci boli páni — osvojil si aj trochu, jako sa vraví „manfru“ a veru nikto sa nemusel za to hanbiť, že sa s ním shováral.

Za časov Bachových, keď Uhorsko bolo zaplavené Nemcami, prihodilo sa, že novovymenovaný správca čongrádskej stolice, všemocný pán, usporiadal pri zaujatí svojho vysokého úradu veľkú hostinu, ku ktorej chcel povolať celé panstvo stolice.

A kde by sa lepšie dozvedel o najväčších boháčoch a popredných ľuďoch stolice, než v pozemkových knihách? Táto „knihá vedomia“ je veľkolepá. Kto si ju prečíta, tomu nenie nič „temné.“

Poslal teda svojho sekretára, aby mu z gruntovných kníh spísal menoslov hostí. Samo sebou sa rozumie, že bol medzi nimi i pán Bagi a to hneď na začiatku.

Pozvánky boli rozposlané a veľký deň konečne nadišiel.

Stoličný dom a dvorany nového čongrádskeho fíšpána boli slávnostne vyzdobené k tejto príležitosti. Jeho osvietenosť nový fíšpán znal Dolnú zem len z kalendára; a chcel mať zábavu veľmi skvelú. Sluhovi bolo naloženo, aby vpustil dnu len hostov vo fraku (kabát napredku len po pás a nazadku s dvoma chvostami, krídlami).

A prišli vo fraku skoro všetci, len jediný pán Bagi dostavil sa vo svojich modrastých sviatočných šatoch sedliackych, ktoré boli k tejto slávnosti zvlášte dobre vykefované. Červený ručník mal zastrčený v rúžporku uhorských nohavíc, takže okraje dolu vysely.

„Čo tu chcete, pane? Kto ste?“ oboril sa na neho komorník.

„Nuž, ja som sám Bagi!“ riekol sedliak vypnuté hrdo prsá, na ktorých sa skvelý tri husté rady gombíkov z čistého striebra.

„Bagi! Ale k jeho osvietenosti takto ísť nemôžete. Tu je hostina!“

„Veď som práve k nej prišiel!“

Komorník vyvalil oči.

„Nenie možné!“ zvolal.

Pán Bagi vytiahol z vrecku pozvánku. Komorník sa pravda podivil, ale predsa odpovedal:

„Nix, nuc! Sem sa smie vstúpiť len vo fraku. To je rozkaz. Tu je salón. Do salónu patrí sa aj panásky odev!“

Pán Bagi nahnevaný sa obrátil, vidiac z počínania komorníkovho, že vpustený nebude, a bežal hneď ku krajičírovi, kde sa obliekol do fraku.

V Senteši ešte dlho sa pamätovali na tú ostudu, keď mal pán Bagi na sebe frak a nemecké pantalony — poprvé a naposledy!

Ale sa aj pomstil, hneď pri hostine.

Keď sa hostia posadili k veľkému stolu, priniesli polievku. Pán Bagi veľmi rozhorčený pozeral na tanier, z ktorého sa parila polievka, potom zrazu s takým eვენgotom odložil lyžicu, že sa všetci po ňom ohliadli a nakloniac sa, zdvihol pravý šos fraku z nového súkna a namočil ho do polievky.

„Čo robíte, pán Bagi? Preboha, čo robíte?“ pýtali sa jeho susedia polakaní, že sa snáď zblaznel.

„Nuž — ponúkam svoj frak,“ riekol tíško a pokojne Bagi, „lebo som spozoroval, že na hostinu som nie ja, ale on je pozvaný!“

Fíšpán stolice porozumel tejto odpovedi a od tých čias rád vidával Bagiho kedykoľvek trebárs i v kožuchu.

Biela ruža.

I.

Cestou k domovu sadol som si na chvíľu na lavicu v promenáde hlavného mesta.

Noc sa blížila. Park bol už skoro prázdny a vráta mali sa zatvárať. Chcel som tiež odísť, keď pozornosť moja upútaná bola ťažkou chôdzou muža blížiaceho sa do promenádu, v ktorom som sedel. Prichodiaci stále sa obzerali, či ho niekto nevidí alebo nepozoruje.

Husté krovie ma ukrývalo jeho zrakom; umienil som si pozorovať ho. Niekoľko krokov pred mnou sa zastavil, rozhládnuť sa na všetky strany nahnul sa prez trávnik a strhol zo sadu kvetinu bielu ružu.

Kráčiac potom ďalej prišiel až ku mne.

Po niekoľko minútach prekvapenia a rozpakov priblížil sa ku mne a riekol:

„Videli ste ma, pane, ako som pred okamihom odtrhol túto ružu... Ponevác by si neprial, aby ste krive posudzovali moje jednanie, ráčte prijať laskave vysvetlenie... Budem vám veľmi povďačný.“

Hlas jeho bol úprimný, obličaj poctivý; odvetil som, že rád ho vyslúchnem, ac som nemal práva žiadať od neho ospravedlnenie. Tužil som však malú historku, v ktorej biela ruža hrala svoju úlohu, bol som tedy zvedavý vyslúchnuť ho.

II.

„Som robotníkom,“ hovoril, posadiac sa vedľa mňa, „a bývam s matkou tu v neďalekej ulici. — Pred niekoľko mesiacmi včasne rano šiel som do dielne, keď na rohu ulice videl som mladú devu, prenasledovanú dvoma naničhodníkmi. Zrýchľil som krok a priblížil sa k nej, ponuknul som jej svoje rameno a ubezpečil ju, že sa nemá čoho viac báť. Vskutku oba darebáci sa vzdialili, bez toho, aby ich k tomu bol musel vyzvať. — Moja spoločnica bola tiež robotníčka, i doprevadil som ju až k domu, kde pracovala. Odchádzajúc poďakovala sa mi a podala mi ruku...“

Nikto z nás neodvážil sa rieknuť: „do videnia,“ ale bývajúc v jednej ulici a ubierajúc sa do práce skoro v tú istú hodinu, mali sme súdené potkať sa. Pozdejšie, ačkoľvek nedali sme si nikdy doštaveničko, vidali sme sa častejšie, a konečne každého dňa.

Niekoľko odbočiac s obvyklej cesty, zastavili sme sa, aby sme si mohli ďalej pohovoriť, niekedy tiež usadili sme sa práve na tejto lavičke v susedstve ruží, ktorých vôňa prenikala až k nám.

Anka vypravovala mi svoje osudy; bola sirotou a nemala než starú matku, ktorá žila v S. a ktorú nikdy nevidela.

Jedného večera som jej riekol:

„Nie sme bohatí, sme však mladí, poriadni a odhodlaní; čo vypracujeme, zcela postačí ku skromnému životu. Chcete, aby sme sa sobrali?“

„S radosťou!“ odpovedala proste.

„Na druhý deň uviedol som ju k svojej matke,

ktorej som sa už s našim zámerom sveril a ktorá s tým úplne súhlasila.

Avšak beda! Neuplynulo ani štrnásť dní a naše vetrné zámky počaly sa rúcať. Anna prechladnúc, onemocnela na zapálenie pľúc, prenesená bola k nám, kde napriek všetkej opátory a námahy lekárov takrečeno pred očima nám umiera — A dnes večer — pokračoval mladý muž, ktorý pre veľké pohnutie ustal na okamih, — keď som sa vrátil z dielne a sadol si vedľa lúžka, ktoré ťobhá Anka už neopustí, rozmlúvali sme vážne, ona dúfajúc, že jej je lepšie, že sa uzdraví, pričom som jej ja prisvedčoval. Zdala sa mi sklúčenejšou než obyčajne a zrazu riekla ku mne hlasom temer zhasínajúcim.

„Voňaly pekne, veľmi pekne, tie ruže v promenáde... Pamätáš sa, nenie-li pravda?... Keby vedela, že tam ešte kvitnú!“

Porozumel som žiadosti umierajúcej a ponáhlal som sa, aby jej vyhovel. Dojímavým úsmevom ďakovala mi. To je príčina skutku, dľa ktorého ste ma pred chvíľou mohol pokladať za škodcu ruží, ktorých trhanie zakazuje sa pod peňažitou pokutou. Teraz vrátim sa k drahej nemocnej s ružou, ktorú som jej sľúbil, a ktorú túžobne očakáva — bude to snáď posledná radosť na tomto svete.“

III.

Asi za mesiac potkal som tohto poriadneho robotníka, mlčky podal som mu ruku, tázajúc sa ho zkrátka, jako sa má.

„Moja predtucha ma neklamala,“ odpovedal. A z očí vyhrkly mu slzy. „Zomrela hneď na druhý deň, tisknúc k srdcu bielu ružu, ktorá nebola ešte zvädlá, keď sme ju pochovávali.“

Prostónárodná prednáška o dorábaní a pestovaní ľanu

prednesená *Ludvikom Fűredy*, uh. kráľ. odborným profesorom hospodárstva.

Ľan (linum) je rastlina, ktorá tak v Europe, ako aj v Afrike, Amerike a v Ázii z čiastky divo rastie, z čiastky hospodárskym spôsobom sa pestuje. Poznáme asi sto rozličných druhov ľanu. Ja ale jedine o tom druhu ľanu (linum usitatissimum) budem prednášku držať, ktorý nám užitočné vlákno a semä dáva.

Rastlina táto podáva nám látku, z ktorej naši dávni predkovia — ako z dejepisu vieme — už pred tritisíc rokami to najvýbornejšie plátno dorábali.

Na tento čas sa u nás v Europe dvojaky ľan sejava: ľan so zatvorenou hlávkou, ktorá sa ani v dozretom stave neotvorí; steblo tohoto ľanu vyrastie vyššie, je hrubšie a mocnejšie, — ako pri ľane s otvorenou hlávkou, takzvanom našskom ľane, ktorého hlávka sa v dozretom stave otvorí, a ktorý obyčajne kratší narastie, za to ale jemnejšie a mäkšie vlákno má.

S pestovaním tu na prvom mieste opísaného ľanu zaoberajú sa v Belgicku, Nemecku, Česku a najviacej v

Rusku, tu obzvlášte v krajoch Riga, Smolensk, Witebsk, Rival a Pernave asice preto, ponevác je výnosnejší.

Pestovanie ľanu bolo od pamäti sveta obľúbeným zamestnaním jedine žien, a hádam je ľan aj preto tak útlá rastlina, že ak ju bedlive a pozorne neopatrujeme, dá len ako zrebe nepodarené vlákno, ktorého jeden metrický cen je najviac 12 zlatých hoden, kdežto rozumné pestovanie a pilná opatera sa nám pri ľane hojne odplatí; natoľko, že na príklad v Belgicku — ako som to i ja osobne skúsil — dajú za metrický cent toho ľanu, ktorý najme Angličania radi kupujú a z ktorého tie najchýrenejšie, takzvané brüsselské čipky dorábajú, až 250 zlatých.

Viďme teraz, ako sa ľan má dorábať.

Predovšetkým poznamenávam, že rastlina táto koreň práve tak hlboko do zeme ženie, ako vysoko steblo nad zemou narastie, následkom čoho treba zem pod ľan hlboko zorať.

Okolnosť táto nám aj to vysvetlí, že je pestovanie ľanu najvýdatnejšie v ľahkej, piesočnatej zemi; ačpráve ja videl som, že aj v ťažkej pôde sa ľany vydarily.

Na veľkú horúcosť, alebo prílišnú vlhkosť je ľan veľmi citlivý, a preto nesmie sa do mokratej zeme siať, ani sa nemá neskoro siať, lebo letná horúcosť neskoro siatemu ľanu veľmi škodí; skúsil som to u nás, i v cudzozemsku.

Vážna podmienka pri pestovaní ľanu, — ako to neskôršie vysvetlím, — je čistá, bez buriny zem, lebo tak zvýšime plenie, ktoré mnoho práce a výdavku stojí.

Zdarné pestovanie ľanu, a poľažne osoh z neho závisí ale aj od semena; dobré je menovite riganské semeno, ktoré alebo každoročne premieňať, a keď nie, nuž najviacej dva roky jedno za druhým siať sa má, asice do zeme ako zahrada obrobenej, — a pravidelne.

Doba na pestovanie ľanu je priemerne krátka, najdlhšie trvá tri do polštvrta mesiaca, takže v tých krajoch, kde sa včasnšie seje, môže byť už i pred žatvou zobrať. Na príklad v komárňanskej stolici, kde jeden český ľanokupoc i sklad a močidlá založil a kde teraz už ľan vo veľkom a na belgický spôsob pestujú, sejú ľan už v prostred marca, tedy hneď, keď zem celkom odmrzne.

Pozrime ale spôsob pestovania ľanu v studených krajoch, a zajdime s myšlienkami do Čiech, menovite do krajov krkonošskýchhôr (Erzgebirge, Riesengebirge), kde horní usilovní nemeckí obyvatelia vo veľkom pestujú ľan.

Predovšetkým vyzdvihujem, že malý gazda ani v týchto krajoch nemá bohvie aké drahé hospodárske stroje, má ale každý aspoň jeden dobrý železný pluh, dobré železné brány a valec. A ktorý gazda okrem toho ešte aj jeden takzvaný „Grubber“ má, ten ho za lacný groš aj iným vypožičia, za čo i chudobnejší vďačne zaplatiť môže, keď vie, že len dobre obrobená pôda vydá

hojnú úrodu. Slovom: Čech nepovie ako náš ľud, „veď vraj Pán Boh požehná,“ ale: „pomáhaj si sám, aj Pán Boh ti pomôže,“ bo teraz už každý vie, že „pečené hoľubi nikomu nepadajú do huby!“

No, poďme k veci. Ohľadom siatia predovšetkým poznamenávam, že sa ľan nemá pri často do jednej a tej istej zeme siať, ale len najviac každých šesť — sedem rokov raz. Toto je pravidlom aj tých múdrych Čechov, ktorí ačpráve vedia, že dobrá úroda ľanu dvojnásobný osoh dá, nezabúdajú ani na to, že ľan veľmi vyžije spodnú vrstvu zeme. Týmto ale nechcem tvrdiť, žeby ľan snáď musel mať príliš hnojenú, alebo masťnú pôdu, — Bože chraň! v takej pôde práve poľahne, zhnije ľan, aj steblo je len na oheň súce!

Najlepšie je ľan za takým obilím, ktoré hnojenú pôdu vyžaduje, alebo za trojkou siať, za takým tedy, ktoré sa aj zavčasu žne, a to preto, aby si zem dobre vypočinula a ešte tej istej jaseňi dokonale obrobena byť mohla.

Vezmime na príklad, že chceme ľan do žitoviska siať, — tak musíme strnisko hneď po žatve zorať, neorme ale hlboko, len asi na poldruha cóna, tým docielime že burina skôr zide. Tomuto k vóli, — aby totižto burina čím skôr zišla, — v Belgicku preorané strnisko ešte raz zavalkujú.

Takto pripravenú pôdu necháme tak, kým burina nezide; potom ale, aby bola z buriny dokonale očistená, pobránime ju krížom-krážom, burinu i s koreňami vytrháme a pozvážame na jednu hřbu, z ktorej, keď prehnije, býva dobrý hnoj.

Po tomto nasleduje práca pôdu pre korene ľanu pripraviť, to jest hlboké zoranie zeme. S týmto nesmieme do pozdnej jaseňi odkladať, lebo v novembri už aj mrazy časté bývajú; najlepšie je zem koncom októbra na osem cónov zhľbe zorať. Mnohý na toto rečie: „veď keby to každý mal súci pluh k tak hlbokému oraniu“, — odpoveď na to to: že majetnejší chudobnejšiemu za ľavnú cenu súceho pluha vďačne požičia. Mnohý spýta sa aj to: „na čo že vraj máme v jaseňi daromne tak hlboko orať, veď ťažký sňah pôdu do jary beztak natoľko utlačí, že ju na jar poznove musíme orať“, na to vám, moji ctení gazdovia, tiež môžem odpoveď dať, — pravda že sa zem pod sňahom veľmi uľahne, hja ale prečo? — vy keď v jaseňi aj oriete, neoriete dosť hlboko, obyčajne len asi na štyri cóna, preto vám tedy do jari zem ako pagáč uľahne. Ale tak sa neorie! brázdy treba hustejšie ťahať a hlbšie orať, tak, aby zo spodku tá surová zem, ktorá ešte slnečného svetla nikdy nemala a v ktorej burinového semena niet, na vrch prišla; na spodok ale tá kyprá, dobrá zem zhora, aby dlhé korenky ľanu potrebnú živnosť z tejto dostaly.

(Pokračovanie nasleduje.)

Vyzvanie

ku gazdovskému obecnstvu oravskej, liptovskej, spišskej a šarišskej stolice.

Uh. kráľ. ministerstvo orby pod č. 65063 vydaným a na fõispána spišskej stolice upraveným prípisom už uzavrelo, že s prispením spišskej stolice a mesta Spišské Vlahy (Szepes Olaszi), a so svojej strany nabídnutou 10.000 zlatovou podporou na hlavnej čiare košicko-oderbergskej železničnej dráhy v meste Spišské Vlahy postaví jeden lan zameňajúci a spracúvajúci ústav. Tým cieľom predpráce sa už započaly a ku stavbe fabriky pri-kročiť ešte behom tohto roku je uzavreto. S druhej strany ale referent výroby lanu Ludvik Fűredy, uh. kráľ. odborný hospodársky professor (jehož bydliskom nateraz je ešte Lipt. Sv. Mikuláš, od 1. novembra bež. roku ale uh. kr. hospodárska škola v Košiciach) tiež uh. kráľ. ministerstvom orby pod č. 49613/IV/3 vydaným nariadením je poverený spísaním všetkých tých poľných hospodárov stolíc oravskej, liptovskej, spišskej a šarišskej, ktorí budúceho roku chcú pre cieľe horspomenutej fabriky pestovať kostrnový lan; lebo tým cieľom potom rovno z Ruska objedná sa väčšie množstvo semena, ktoré metr. cent po 10—15 zl. prípadne so vzatím do ohľadu okolností ešte i lacnejšie, za výhodnú cenu rozdá sa lan pestovať chcejúcim. O toto semeno hlásiť sa možno i u nižepodpísaným požiadaných administratívnych výboroch a hospodárskych spolkoch spomenutých štyroch stolíc, ale možno sa hlásiť o tože semeno i u nižepodpísaného. Hlásiť sa treba do 15. októbra bež. roku. Prosím teda mojich ctených spoluhospodárov, aby sa vo svojom vlastnom záujme hlásili o to semeno čím skôr a čím početnejšie!

Lipt. Sv. Mikuláš, 25. sept. 1899.

S vlasteneckou úctou

Ludvik Fűredy, vl. r.

uh. kráľ. hospodársky odborný professor.

Vyzvanie k predplateniu!

Bližime sa k jaseň, tedy k tej dobe, v ktorej po namáhavých jarných a letných prácach môžeme viac času obetovať sebaavzdelávaniu. Po čas jarných a letných namáhavých telesných prác, vzdelávanie ducha zväčša odpočíva, vtedy do únavy sme zamestnaní telesnými prácami natoľko, že veru často týždne a týždne ani nepomyslíme na knihu. Čo sme ale zameškali vtedy, to sa usilujeme dohoniť teraz, keď budeme mať viac stihu. S nastúpením jaseň zaopatrime si dobrý duševný pokrm, ktorý nám sošlachtí ducha a z ktorého popri tom budeme vstave čerpať potrebné známosti.

Takýto potrebný duševný pokrm najde ctené slovenské obecnstvo v našom časopise. Časopis náš popri politike donáša v každom čísle viac poučných článkov, donáša mravno-poučné rozprávky a rozjímania. Jedným slovom je tak rozmanitého obsahu, že v ňom najde jak politk, tak aj s politikou sa nezaoberajúci mnoho zaujímavého a poučného. Časopis náš je, čo sa týče objemu, najobširnejší a čo sa týče obsahu, najrozmanitejší a najbohatší z pomedzi všetkých slovenských časopisov.

Politický smer nášho časopisu je vlastenecko-liberálny. Zodpovedno nášmu politickému programu v prvom rade bojujeme a aj budúce bojuvať budeme proti nevlasteneckému smeru národnostných prepiatcov. Panslávski agitátori rozsievajú semeno nenávisťi v našom dobrom ľude oproti bratom Maďarom, s ktorými žijeme už od tisíc rokov bez toho, aby kedy bola povstala medzi nami nejaká nesvornosť. My sme užívali svoj materinský jazyk slobodne tisíc liet a užívame ho aj teraz. Nik nám ho nebral a nik nám ho ani neberie. Lúbili sme vlasť našu a lúbime ju aj teraz a ľubiť ju aj budeme. Nikdy sme nehľadali za hranicami bratov, ani ich nehľadáme, ani ich hľadať nebudeme. Bratmi sú nám Maďari, s tými žijeme a žiť budeme. **My sme boli vždy dobrí Uhria, nimi sme a nimi aj zostaneme.** Bojovali sme vždy za vlasť našu drahú, krv svoju sme cedili za celistvosť jej, za zveladovanie jej. Rovné práva s bratmi Maďarmi a s inými vo vlasti žijúcimi národnosťami sme požívali vždy a ich aj požívame.

Ďalej odhodlane budeme bojuvať aj proti ľudárom, ktorí sú pre pokoj krajiny práve tak nebezpeční, jako národnostní agitátori. Národnostní agitátori popudzujú proti všetkému, čo je vlastenecké, ľudari ale proti všetkému čo nenie katolicke. Účinkovania obúch sú nanajvyš škodlivé pre krajinu, lebo agitácie ich podrývajú svornosť a bratskú lásku medzi občianstvom našej milej vlasti. Úlohou našou bude tedy, aby sme dobrý slovenský ľud vystríhali pred agitáciami týchto stránok.

Na základe v krátkosti podaného programu prosíme o ďalšiu dôveru ct. obecnstva, prosiac priateľov našich zásad, aby časopis náš všemožne rozširovali.

Vlastenecký smer a liberálne zásady, ktoré zastávame, zaslúžia všestrannú podporu.

Časopis náš stojí ročite len 2 zl.

na pol roka 1 zl.

do konca roka — 50 krov.

Dopisovatelia dostanú zdarma časopis náš.

Predplatitelia «Slovenských Novín» dostanú časopis náš za pol ceny.

CHÝRNIK.

Meniny jeho veličenstva. Jako po iné roky, tak i toho roku dňa 4. októbra oslávila krajina meniny svojho milovaného panovníka. V tento deň po celej vlasti od-bývaly sa slávnostné služby Božie a modlitby za kráľa. Úradné bohoslužby odbývaly sa v Matiašovom chráme v Budíne o 10. hodine predpoludním, kde knieža-primas Vaszary za skvelej assistencie vysokého kňazstva slúžil sv. omšu. Na bohoslužbách prítomní boli členovia vlády na čele s ministerským predsedom Széllom, potom členovia zákonodarstva, vojenského sboru, vysokých súdov, vrchností, professori vysokých škôl, predstavenstvo hlavného mesta atď. — Vo Viedni odbavovali sa úradné bohoslužby vo Votivnom chráme, na ktorých prítomní boli arcikniežatá Franc Ferdinand a Otto.

Smrť. Kraj. vyslanec gróf Arthur Pejacsevich zomrel dňa 30. septembra v 53. roku svojho života. Gróf Pejacsevich zastupoval na sneme szécsenyšký (novohradská stol.) okres s liberálnym programom.

Dobročinnosť jeho veličenstva. Jeho veličenstvo kráľ ako sa dozvedel, že rozvodnený Dunaj narobil mnoho škody počnúc od Prešporku, hneď vykázal zo svojej privátnej pokladnice 10.000 zlatých na podporu povodňou navštívených.

Poľovačky v Gemeri. Knieža Filip Koburg poľuje teraz v pohorelských lesoch so svojim zaťom holsteinským princom Güntherom, ktorý došiel na poľovačky i so svojou manželkou kňaznou Koburgovou, a so svojím synom kn. Leopoldom Koburgom. Kniežatskí poľovníci zastrelili už viac pekných jeleňov.

Prázdniny v ľudových školách. Minister výučby nariadil, že v školách s osem mesačnou výučbou budú prázdniny od 15. mája do 15. septembra, s deväť mesačnou výučbou od 15. júna do 15. septembra a v školách s desať mesačnou výučbou od 1. júla do 31. augusta.

Medzinárodný súbeh na obraz Kristovej hlavy. V Turíne vypísali medzinárodný súbeh na zobrazenie Kristovej hlavy. Maľbu Kristovej tváre poslalo k posúdeniu dvestoštyridsať maliarov. Vyslaný výbor posúdiac maľby, prvú, 3000 lírovú cenu prisúdil maliarovi Ceccarellimu z Firenze.

Jubiläum liptovského podžupana. Z Lipt. Sv. Mikuláša píše, že 2. t. m. na jasennom riadnom valnom shromáždení zastupiteľstva stolice liptovskej pripravili podžupanovi Júliusovi Palugyaymu srdečné ovácie. Všeobecne ctený a vážený podžupan už od tridsiatich rokov slúži po stolici a za tento čas nadobudnul si veľké zásluhy, ktoré obecenstvo stolice bez rozdielu politických strán uznáva, lebo vysoko si váži priamy a čestný charakter podžupana Palugyayho. Po kongregácii bol na počtu oslavovaného podžupana veľký banket, pri ktorom v nepočetných zdraviciach našla výraz tá úcta a láska, ktorú podžupan požíva so strany liptovského obecenstva.

Minister orby medzi povodňou navštívenými. Minister orby Ignác Darányi, jako známo, nerád sa spolieha na úradné aktá, ale najradšej sám osobne presvedčí sa o všetkom, jako to dokázal i svojím tajným cestovaním medzi Rusfumi. Teraz zas odcestoval na tri dni do tých obcí, ktoré stihla povodeň pred dvomi týždňami, aby sa osobne presvedčil o zapríčinennej škode. Minister s niekoľkými úradníkmi prišiel do Komárna, odkiaľ hneď zaviezol sa ku majeru „Becsal“, kde Dunaj prerazil násyp. Tu deputácia okolitých povodňou navštívených obcí prosila ministra o podporu. Minister odtiaľto šiel do obce Csicsó, kde Dunaj preraziac násyp, zaplavil celý priestor až po Komárno. V Csicsó zapríčinila povodeň veľkú škodu: 85 domov leží v rumoch. Minister navštívil obyvateľov v ich príbytkoch a dľa možnosti potešoval ich. Na to minister zaviezol sa do rábskej stolice a i tu obzrel si obce, v ktorých povodeň narobila škody. Minister na svojej ceste dá sa všade základne informovať o škode, veľkosti potrebnej podpory a o bezprostredných príčinách a priebehu povodne Obyvateľstvo ošklivených krajov s dôverou prijíma ministra, o ktorom je presvedčené, že nebude meškať s podporou, keď na svoje vlastné oči vidí tú zkažu, ktorú zapríčinil rozvodnený Dunaj. Z kráľovej podpory vytopení v komárňanskej stolici dostanú 7000 zlatých, v rábskej 2000 a vytopení v prešporskej stolici 1000 zlatých podpory.

Štátni železničiarci a obecná daň. V jednom meste zamestnanci uh. štát. železnice nechceli platiť obecnú daň a tak celá záležitosť prišla pred najvyšší administratívny súd. Administratívny súd zaoberajúc sa s touto záležitosťou vyriekol konečnoplatne, že úradníci a zamestnanci štátnych železníc nemôžu sa považovať za štátnych, ale len za úradníkov, patrične zamestnancov účinkujúcich pri privátnom podniku štátu. Otáznou daň teda musia železničiarci platiť.

Museum v rodnom dome kráľa Matiaša. Jako známo, kráľ Matias Spravodlivý narodil sa v jednom poschodnom dome v Koložvári. Tento pamätný dom počal sa už rúcať a mesto Koložvár teraz uzavrelo, že rodný dom kráľa Matiaša prepustí na pätnásť rokov Sedmohradskému Karpatskému spolku, ktorý dá dom obnoviť a potom umiestni tam svoju bohatú národopisnú zbierku.

Pozostalosť biskupa Palásthyho. Tieto dni v Ostrihóme zosnulý vysvätený biskup Pavol Palásthy zanechal po sebe hotového pol miliona zlatých. Dve tretiny z tohoto majetku zosnulý poručil ostrihómskej kapituli s tou zaviazanosťou, že kapitula úroky poručeného obnosu obrátiť má na podporovanie chudobných kňazov ostrihómskej biskupie.

Obkrádal kráľovnú. Mladú hollandskú kráľovnú Vilhelmínu obkradnul strážca jej pokladov Le Blanc. Le Blanc pokradol šperky kráľovnej a potom ich popredal jednomu zlatníkovi. Krádež objavili a zlatník pri výsluchu soznal, že Blanc mu už od dlhšieho času predať rozličné drahocennosti. Zlodeja už aj chytili.

Ústav pre suchotinárov. Jako známo, v hlavnomestských kruhoch vznikol ruch, aby bol postavený v Budapešti ústav pre chudobných ľudí trpiacich na pľúcne choroby. Dokázalo sa totiž, že vo zvláštnom špitáli liečenie suchotinárov preukazuje väčšie výsledky a že tam, kde takéto ústavy boli postavené, šíreniu sa suchôt boli postavené väčšie medze. Na postavenie takéhoto ústavu započali šľachetní ľudomilovia zbierať peniaze, a už dosavád sossbierala sa pekná summa. Protektorát spolku, ktorý sa cieľom postavenia takej nemocnice (sanatoria) utvoril, prevzal na seba jeho veličenstvo kráľ, ktorý prispel značnou podporou. Vláda dala 20.000 zlatých a hlavné mesto pozemok pre nemocnicu v hodnote 120.000 zlatých. Sossbieralo sa 150.000, ku ktorej summe kniežaprimas pridal 5000 zlatých. Sossbieraný obnos je však ku postaveniu takého ústavu ešte primalý a preto šľachetní ľudomilovia zaviedli sbierku po celej krajine, aby taký ústav bol čím skôr postavený.

Nezdarný syn. Bývalý ministerský predseda taliansky má veľmi nezdarného syna. Pred pár rokami ho dal jeho vlastný otec zavreť, ale ani to nespomohlo, lebo keď sa mladý Crispi z väzenia vyslobodil, nadpriadol ľúbostný pomer s grófkou Cellere, ktorej onedlho na to ukradli všetky šperky a diamanty v hodnote viac sto tisíc lfr. Zlodějov chytili a počas pojednávania vysvitlo, že krádež nastrojil mladý Crispi, ktorý medzi tým uvrzol do Ameriky. Teraz ho kurentujú.

Šamorín veľkou obcou. Obyvateľstvo mesta Šamorína (prešporská stol.) požiadalo ministra vnútra, aby dovolil Šamorínu pretvoriť sa na veľkú obec, lebo obyvateľstvo nenie vstave ďalej snažiť veľké tarchy, ktoré vyžaduje Šamorín jako mesto so sriadenou radou. Šamorín dostal od kráľa Žigmunda svoju výsadnú listinu a odtedy vyše 400 rokov bol jediným mestom v celom Csallóközi.

Podvodník. V Holomúci chytila polícia istého Adolfa Freunda z Malaciek (prešporská stol.), ktorý vydajúc sa za agenta jednej budapeštianskej firmy nabováral ľudí k rozličným objednávkam, na ktoré pravda nezabudnul vziať i predplatky. Freund takto ošudil mnoho ľahkoverných ľudí, lebo objednávateľia nedostali ani tovaru ani groš.

Tá besnica. Do Somároviec (trenčianska stolica) príslušný nádeník Juraj Piško v Trenčíne v jednej kréme sa tak spil, že keď z krémy vykročil klesnul na zem a naskutku vypustil dušu. Jeho mrtvolu vrchnostensky pitvali a lekári zistili, že Piško zomrel na porážku srdca, ktorá nastala od nemierneho pitia pálenky.

Pozor na huby! U vineúra na panstve grófa Somsicha v Nagy-Bajome (šomodská st.) varili hríbovú polievku. Hríby boli jedovaté a celá rodina hneď onemocnela. Vineúr vzdor lekárskej pomoci zomrel hneď po obede, jeho manželka nasledovala ho o dve hodiny a večer zomrelo aj ich dvoje detí. Tak behom pol dňa vymrela celá rodina následkom otrávenia bláznivými hubami.

Šesťdesiat rokov vo vojenskej službe. Barón Piret, generál jazdectva tieto dni završil 60. rok svojej aktívnej vojenskej služby. Z tejto príležitosti jeho veličenstvo kráľ vo vlastnoručne písanom liste vrelými slovami vyslovuje svoju vďaku a uznanie Piretovi za jeho dlhoročnú vernú službu a blahoželá mu k zriedkavému jubileumu. Barón Piret ešte ani len nepomýšľa na pensiu.

Uhorský umelecký priemysel. Dobrý chýr uhorského umeleckého priemyslu siaha už ďaleko za hranice o čom svedčí i najnovší dôkaz. V Petrohrade a Moskve sriadia toho roku výstavy umeleckého priemyslu a správa výstav teraz uvedomila Uhorskú priemyselno-umeleckú spoločnosť, že v októbri pošle do Budapešte svojho povereníka, ktorý prevezme všetky na výstavu určené výrobky a články uhorského umeleckého priemyslu. Uhorská spoločnosť už aj vyzvala priemyselníkov, ktorí sa chcú zúčastniť na výstave, aby svoje predmety do 10. októbra t. r. zaslali Kraj. priemyselno-umeleckému museumu v Budapešti. Trovy zaobalenia a dopravy ta i nazpät zaokryje Ruská umelecká spoločnosť.

Tá politika. Že politika i z vlastných bratov urobí najväčších protivníkov, dokazuje prípad, ktorý sa udal tieto dni v Szabadke. Na zasiednutí mestského zastupiteľstva pravotár dr August Mamužič vysmieval svojho brata mešťanostu Lazara Mamužiča, ktorí sú veľkí nepriatelia pre svoje rôzne politické presvedčenia, že pre radnú sieň dal odmaľovať obraz bývalého mešťanostu, kdežto Lazar bol ten, ktorý bývalého mešťanostu z úradu vyduril. „Lužeš naničhodník“ zkríknul mešťanosta a palicou oboril sa na pravotára Mamužiča, ktorý vytiahol revolver a chcel streliť na brata. Na šťastie revolver mu vytrbli z ruky. Najnovší škandál bude vraj mať pokračovanie pred súdom.

Budapeštianski socialisti v posledných dňoch už dvakrát sriadili takzvanú „politickú prechádzku“, aby takto demonštrovali na všeobecné tajné hlasovacie právo. K tomu si vyhládli najkrajšiu cestu hlavného mesta, cestu Andrassyho, ale ani raz nebola to prechádzka tichá, lebo k prechádzkam sohnali sa i ľudia najpochybniešieho chýru a potom robili povždy takú nezdobizeň, že sa musela polícia zamiešať. Polícia mnohých výtržníkov chytila a po pokutovaní peňažnou pokutou vypustila na slobodu.

Opustený chlapec. Tieto dni hlavnomestská polícia dopravila do Trenčína jedného 13—14ročného chlapca, ktorý len toľko vie, že sa menuje „Petrom“ a že pochádza z trenčianskej stolice. Ani otca ani matku nezná, a nevie udať ani v ktorej obei sa narodil. Chlapec tvrdí, že keď bol 4ročný jeden drotár, istý Juraj Kromek pojal ho so sebou do sveta, ale asi pred 7 rokami striasol ho vo Veľkom Sibíne, kde si ako nádeník zarábala svoj chlieb. Pred niekoľkými mesiacmi pešo vybral sa do Budapešti hľadať robotu, tu ho ale polícia ako tuláka chytila a odtedy vrchnosti pátrajú po jeho rodičoch a príslušnosti. Fotografia úbohého chlapca možno si obzreť v policajnom úrade v Trenčíne.

Ohne. V Kláštore pod Zniovom dňa 29. septembra v šope stolárskeho majstra Gabriela Pazúrika vzniknul oheň, ktorému padlo za obeť päť domov ajs pobočnými hospodárskymi staviskami. — Vo Valči zhorelo jedno krmou naplnené humuo. — Na „Bôrovej“ pri Turč. Sv. Martine Jakubovi Steinerovi zhorely dva stohy zbožia. — V Slovanoch (v Turci) zhorely štyri domy s hospodárskymi staviskami. Oheň vznikol v humne gazdu Bakoša udajne podložením.

Posledný vojak Napoleona. Z velikej armády, ktorá roku 1812 viedla víťazné vojny pod cisárom Napoleonom I., zaiste už posledný bojovník zomrel tieto dni v Holandsku v obci Gronning. Menoval sa Jozef Baptiste Bongard.

Vražda pre päť zlatých. Pri obci Esterháza (šopronská st.) dvaja tuláci zabilí jedného podomného kupca žida. Manželka podomníka bežala svojmu mužovi na pomoc, ale vrahovia i ju ťažko ranili. Zločinci zavraždeného potom olúpili. Všetko dohromady našli uňho päť zlatých.

Veľké zemetrasenie. O veľkom zemetrasení prichodí chýr z Indie. Na okolí Dardshillingu bolo tieto dni opätovne silné zemetrasenie, trvajúce viac minút, pričom spustil sa obrovský lejak. Dľa chýrov v Dardshillingu zahynulo sto ľudí. Železničná premávka je pretrhnutá. Obrovské čajové sady sú spustošené. V meste Phule voda zaplavila bazár, pričom 200 ľudí zahynulo.

K U O B R Á Z K U .

Poľovačka v Afrike.

V dneskajších časoch sú už mnohé najtemnejšie kraje strednej, horúcej Afriky preskúmané. Vedochtiví učenci za podpory vzdelaného sveta sriadili expedície a vydali sa na dlhoročné cesty do vnútra Afriky, aby odhalili jej neznáme kraje, neznámych jej obyvateľov, jej poklady a aby ukázali cestu, ktorou majú kráčať civilisátori sveta. Rozumie sa, takéto cesty po Afrike sú nanajvýš nebezpečné, lebo smelí cestovatelia vystavení sú nielen útokom domorodého divého obyvateľstva, ale i nápadom tamojšieho divého, ale utešeného zverstva. Cestovatelia stávajú si chatrné budy, v ktorých jak človekom tak zverom bývajú prepadnutí. Neraz sa stalo, že lev, tyger, leopard prepadol cestovateľov a mnohí padli v obeť svojho podujatia. Ovšem cestovatelia sa bránia proti divým zverom a na okolí svojich dočasných bydlísk sriaďujú častejšie poľovačky. Jako náš obrázok predstavuje, na slona pripnú s dosák zbitú bednu na vrchu otvorenú, cestovatelia s puškami stanú si do nej, a domorodec riadi slona v smere, zkaďe počuť zavíjanie hladných tygrov a šakalov.

ODKAZY REDAKCIE.

Pán „Farnik“ v *Udici*. Zaslany dopis neuvěřujeme. Skutky mrtvých kritizovat zakazuje všeobecná vzdělanost, už keď pre inšie nie, tak tedy preto, že sa mrtvý neni vstave brániť. Ostatne „de mortuis nil, nisi bene.“

Cena potravných článkov.

Budapešť, 5. oktobra.

V budapeštianských tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Hovädzina* predok 68, zadok 80, polievková 72, jazyk 72, obličky, ľadviny 90, čistené 180 krov za 1 klg. — *Baranina*: predok —, zadok — krov za 1 klg. — *Telacina*: 80, lopatka 80, stehno 90 krov za 1 klg. — *Bravčovina*: 64, stehno a lopatka 72 krov za 1 klg. — *Šunka*: pražská 90, surová 68 krov za 1 klg.

Masť: Sviňská 60 krov, loj 58 krov, slanina ku roztopeniu 58 krov a husacia masť 120 krov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 40, sliepku 70, kohúta 80 krov. Za jednu tučnú kačku 120, za tučnú hus 300 krov. — *Očistená drúbež*: kura 50, sliepka 90, kapúň 100 krov, hus 200 (za jeden klg. — krov), morka za kus 200 krov, a kačka za kus 90 krov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 36 kusov za 1 zl., menšie 8 kusov za 20 krov, ku čaju 3 kusy za 10 krov.

Ryby: Kapor 80, sumec 80, štika 60, zubáč 250, jesater 200, okúň — krov. Raky: kus za 14 krov.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 90, ku čaju 115 krov za 1 klg. Tvaroh 18 krov za kilo. — Smotana 24 krov za liter. — Pár holubov 30 krov, divá hus 60, divá kačka 65, jarabica 75 krov za kus. — Zajac za kus 1 zl. 30 krov. — 1 klg. divjej svine 40 krov, stehno srny 360 krov. — Zemiaky nové 4 kr. za klg.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
zlat.	14:30	13:80	13:20	12:30	12:90	11:80
číslo:	6	7	7½	8		
zlat.	11:00	9:50	7:70	6:20		

Pšeničné otruby drobné po zl. 4:40, hrubé po 4:20.

Zeleniny: *Zemiaky* ružiaky zl. 1:60—2:20, žlté zl. 2:60—3:00, rožky zl. 2:80—5:00, biele zl. 1:10—2:00 za metr. cent *Kapusta* (v hlávkach) za kus 12 krov. — *Cibula* zl. 2:00—4:00 m. c. *Zeler* 100 kusov zl. 40—50.

Strova: *Hrach* nový — kr., čistený starý 6—14 krov za liter. *Sošovica*: domáca 7—9 za klg. *Riža* 10 krov za kilo.

Chlieb: miestny od pekára biely 13—18 krov, čierny 11—14 krov za kilogrammu.

Platný od 1. októbra 1899.

Vozný železničný poriadok.

Platný od 1. októbra 1899.

Budapest—Galantha—Zsolna						Zsolna—Galantha—Budapest.								
Stanice	triedy	osobný	rýchlo	osobný	rýchlo	Stanice	triedy	osobný	rýchlo	osobný	rýchlo			
		vlak	vlak	vlak	vlak			vlak	vlak	vlak	vlak			
		I—III.	I—II.	I—III.	I—II.			I—III.	I—II.	I—III.	I—II.	I—III.		
Budapest ny. p.	ind.		7:30	9:25	6:20	9:05	Zsolna (Rajecz-fürdő)	ind.	9:00	8:35	5:18	2:58	3:38	
Galantha			10:20	2:30	8:58	3:00	Hricso		9:17	—	5:36	—	3:57	
Gány			—	2:41	—	3:09	Kotteso 97. sz. őrh.		*9:23	—	*5:43	—	*4:05	
Szered	érk.		10:34	2:51	9:12	3:17	Nagy-Bicse-Predmér		9:31	—	5:51	*3:21	4:14	
Súr	ind.	Bezprostredný vlak z Budapešte do Ziliny.	—	*3:03	—	—	Pelvás 91. sz. őrh.		*9:40	—	*6:00	—	*4:24	
Szilád-Zéle			—	3:13	—	3:32	Podhr.-Vághéve 88. sz. őrh.		*9:46	—	6:07	—	*4:31	
Lipótvár	érk.		10:52	3:26	9:31	3:42	Vág-Besztercze		9:54	—	6:17	*3:39	4:41	
Liptóvár	ind.		8:20	11:02	3:41	9:36	4:00	Milochó 82. sz. őrh.		*10:03	—	—	—	*4:49
Madunicz 33. sz. őrh.			8:29	—	*3:48	—	—	Puchó-Kocskócz		10:14	4:30	6:36	3:53	5:00
Kosztolány			8:37	—	3:56	—	4:13	Alsó-Kocskócz 77. sz. őrh.		*10:20	—	—	—	*5:07
Drahóc 36. sz. őrh.			8:46	—	*4:03	—	—	Bellus		10:27	—	6:49	—	5:15
Pöstyén			8:59	11:24	4:20	9:58	4:31	Lédecz		10:33	—	6:56	—	5:22
Pop.-Szerdahely 41. őrh.			*9:09	—	*4:30	—	—	Illava		10:43	4:47	7:06	4:10	5:33
Brunóc			9:17	—	4:39	—	4:47	Dubnicz		10:53	—	7:16	—	5:44
Csejte-Szt.-Kereszt 43. őrh.		*9:22	—	*4:44	—	—	T-Trencs-Teplíc		11:01	4:59	7:24	4:22	5:52	
Vág-Ujhely		9:36	11:45	5:05	10:18	5:03	Trencsén szem. p. u.		11:21	5:13	8:26	4:36	6:25	
Bohuszlavicz		*9:46	—	5:16	—	*5:13	Trencsén-Istebnik		11:27	—	8:33	—	6:32	
Melsicz		9:57	*11:59	5:27	—	5:28	Kosztolna-Zajrecs 54. őrh.		*11:34	—	8:43	—	6:42	
Kosztolna-Zajrecs 54. őrh.		10:08	—	5:38	—	*5:38	Melsicz		11:44	—	8:57	*4:50	6:55	
Trencsén-Istebnik		10:17	—	5:47	—	5:46	Bohuszlavicz		*11:53	—	9:09	—	7:06	
Trencsén szem. p. u.		10:25	12:16	5:55	10:48	5:51	Vág-Ujhely		12:05	5:43	9:32	5:06	7:25	
T-Trencs-Teplíc		10:38	12:25	6:08	10:57	6:02	Csejte-Szt.-Kereszt 43. őrh.		—	—	*9:41	—	*7:35	
Dubnicz		10:53	—	6:29	—	6:17	Brunóc		12:17	—	9:47	—	7:41	
Illava		11:05	12:44	6:41	11:16	6:30	Poh.-Szerdahely 41. sz. őrh.		—	—	9:53	—	*7:48	
Lédecz		11:16	—	6:52	—	6:41	Pöstyén		12:35	6:04	10:08	5:28	8:03	
Bellus		11:23	—	6:59	—	6:48	Drahóc 36. sz. őrh.		—	—	10:18	—	8:14	
Alsó-Kocskócz 77. sz. őrh.		*11:30	—	—	—	*6:55	Kosztolány		12:51	—	10:26	—	8:25	
Puchó-Kocskócz		11:39	1:01	7:13	11:33	7:04	Madunicz 33. sz. őrh.		—	—	10:34	—	8:32	
Milochó 82. sz. őrh.		*11:49	—	—	—	*7:14	Lipótvár	érk.	1:04	6:23	10:42	5:47	8:40	
Vág-Resztercze		11:59	*1:15	7:34	—	7:24	Lipótvár	ind.	1:30	6:28	11:07	5:57	—	
Podhr.-Vághéve 88. őrh.		*12:07	—	*7:42	—	*7:32	Szilád-Zéle		1:43	—	11:20	—	—	
Pelvás 91. sz. őrh.		*12:14	—	*7:49	—	*7:39	Súr		—	—	*11:29	—	—	
Nagy-Bicse-Predmér		12:26	1:32	8:01	—	7:51	Szered	érk.	1:58	6:45	11:36	6:15	—	
Kotteso 97. sz. őrh.		*12:33	—	*8:08	—	*7:58	Gány		2:15	—	11:50	—	—	
Hricso		12:42	—	8:16	—	8:07	Galantha	érk.	2:27	7:00	12:00	6:30	—	
Zsolna (Rajecz-fürdő)	érk.	1:00	1:55	8:35	12:35	8:25	Budapest ny. p. u.	érk.	7:35	9:45	6:05	9:25	Bezprostredný vlak zo Ziliny do Budapešte.	

Nagy Surány — Kis-Tapolcsány.				
Stanice.	triedy	miešan.	miešan.	osobný
		vlak	vlak	vlak
		I—III.	I—III.	I—III.
Nagy-Surány	ind.	5:00	12:35	4:42
Zsitva-Födemes		5:14	12:52	4:54
Mánya		5:35	1:13	5:03
Szt. Mihályúr 4. sz. őrh.		*5:45	*1:24	*5:16
Vajk		5:56	1:36	5:25
Verebély		6:23	2:00	5:45
Zsitva-Ujfalu		6:36	2:16	5:56
Betekints 8. sz. őrh.		*6:46	*2:28	*6:04
Taszár		7:00	2:40	6:12
Aranyos-Maróth		7:28	3:07	6:25
Kis-Tapolcsány	érk.	7:40	3:20	6:35

Kis-Tapolcsány — Nagy-Surány.				
Stanice.	triedy	miešan.	osobný	miešan.
		vlak	vlak	vlak
		I—III.	I—III.	I—III.
Kis-Tapolcsány	érk.	6:15	4:41	6:45
Aranyos-Maróth		6:39	4:51	7:11
Taszár		6:56	5:02	7:30
Betekints 8. sz. őrh.		*7:04	*5:08	*7:40
Zsitva-Ujfalu		7:14	5:17	7:53
Verebély		7:37	5:36	8:23
Vajk		7:49	5:46	8:40
Szt. Mihályúr 4. sz. őrh.		*7:59	*5:54	*8:52
Mánya		8:12	6:02	9:11
Zsitva-Födemes		8:28	6:16	9:35
Nagy-Surány		8:41	6:27	9:52

Pelsőcz — Murány.				
Stanice.	triedy	miešan.	miešan.	
		vlak	vlak	
		II—III.	II—III.	
Pelsőcz	ind.	7:00	3:00	
Horka-Özörény 1. sz. őrh.		*7:16	*3:16	
Licze-Gicze		7:38	3:38	
Jolsva-Taplocza 6. sz. őrh.		*7:51	*3:51	
Jolsva		8:21	4:16	
Hisnyóvíz		8:51	4:41	
Vizesért 11. sz. őrh.		*9:04	*4:54	
Nagy-Rőcze		9:27	5:17	
Hosszurét 14. sz. őrh.		*9:44	*5:34	
Murány	érk.	9:55	5:45	

Murány — Pelsőcz.				
Stanice.	triedy	miešan.	miešan.	
		vlak	vlak	
		I—III.	I—III.	
Murány	ind.	3:00	11:20	
Hosszurét 14. sz. őrh.		*3:10	*11:30	
Nagy-Rőcze		3:26	11:56	
Vizesért 11. sz. őrh.		*3:32	*12:02	
Hisnyóvíz		3:44	12:31	
Jolsva		4:08	1:01	
Jolsva-Taplocza 6. sz. őrh.		*4:17	*1:10	
Licze-Gicze		4:29	1:22	
Horka-Özörény 1. sz. őrh.		*4:50	*1:43	
Pelsőcz	érk.	5:02	1:55	

* Podmienečne vlak zastane. Hrubé čísla značia nočné hodiny.

Tlačou cis. a král. dvornej kníhtlačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti.